

Nordic Green Care-hanke/ Opintomatka Norjaan Trondheimiin 6.-8.5.2014

MATKARAPORTTI

Matkalla mukana:

Suomesta Nordic Green Care-hankkeen ohjausryhmän jäseniä:

Tarmo Vuorenmaa, Sedu Aikuiskoulutus; Christina Rouvala, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri;
Keijo Viertoma, Perhekoti Toiska; Päivi Leikkola, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri;
Anu Lahti, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri; Sinikka Koivumäki, Liiveri ry;
Pekka Kauppinen, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri; Satu Kumpulainen, Isokummun lammastila;
Kaisa-Leena Ahlroth, Keski-Pohjanmaan Aikuiskoulutus; Tiina Paavola Keski-Pohjanmaan
Aikuiskoulutus sekä ohjausryhmän ulkopuolisena osallistujana Tarja Palomäki Jikky

Ruotsista: Helena Zimmer ja Christer Yrjas (Hushållningskällskapet)

Norjasta: Arve Lian ja Erik Brenna (Sor-Trondelag Fylkeskommune/ Skjetlein Grøn Kompetansesenter)

Tiistai 6.5.2014

Saavuimme Trondheimiin alkuillasta ja tapasimme hankekumppanimme Ruotsista ja Norjasta. Esittelykierroksen jälkeen keskustelimme kunkin maan tämän hetkisestä tilanteesta Green Care-asioissa, esiin tulleista ongelmista sekä toiveista pohjoismaisen yhteistyön suhteen.

Norjassa toimii Inn på Tunet

- valtakunnallisesti tunnustettua toimintaa, koordinoinnista ja kehittämisestä vastaavat eri alueilla Fylkesmann, Trondheimissa Sor i Trondelag
- ongelmana lyhyet sopimukset ja yleensäkin sopimusten tekeminen – vaikeuttaa tilojen kehittämistä ja investointeja
- Nor- ja Sor-Trondelagin alueella 50–60 Inn på Tunet-tilaa
- tällä hetkellä ei Green Care- koulutuksia meneillään

Ruotsissa toimii Grön Arena

- alkanut 2013 valtakunnallisena projektina
- taustalla kehitystyö erityisesti Värmlandin alueella
- Grön Arena koulutus sisältää mm. laatukriteerit, liiketoimintasuunnitelman teon omalle tilalle, hinnoittelua, markkinointia, sopimustekniikkaa, verkostoitumista ym.
- tavoitteena: 30 sopimusta yrittäjien ja palvelun ostajien välillä hankkeen aikana

Suomessa ei sertifikaattia/ merkkiä

- tarve valtakunnalliselle GC- toiminnan koordinoinnille
- tarve yhtenäiselle laatukriteeristölle ja koulutusmallille
- tarve yrittäjien liiketoimintakoulutukselle; liike-idean hiominen, sopimusten teko, markkinointi jne.

Keskiviikko 7.5.2014

Tutustuimme päivän aikana kolmeen erilaiseen Green Care-toimintaa harjoittavaan tilaan. Kaikki ovat Inn på Tunet- kriteeristön täyttäviä tiloja.

Camphill Rotvoll / Anne Langeland, Henrik Hammer

Vierailimme Camphill Rotvollissa, joka kuuluu alun perin Itävallassa toimintansa aloittaneeseen Camphill-liikkeeseen. Camphill-yhteisön jäsenet asuvat yhdessä ja osallistuvat kukin kykyjensä mukaan talon askareisiin. Yhteisössä päämääränä on antaa sija ihmisarvolle ja jakaa elämä kokonaisvaltaisesti. Rotvollin kaltaisia yhteisöjä on ympäri maailmaa, myös Suomessa 4 kpl Lahden seudulla (Tapola, Sylvia-koti, Myllylähde ja Kaupunkikylä Lahdessa). Rotvollin tilalla työskentelevä työnohjaaja Henrik Hammer perheineen asuu myös täällä.

Tilalla on erilaisia työpajoja; leipomo, mehustamo ja kutomo. Lisäksi on eläinsuoja, jossa muutama lammas, pari hevosta ja aasi sekä kissa. Puutarhassa ja kasvihuoneessa työskennellään myös. Yrttejä kuivataan ja pakataan myytäväksi. Mehustamon mehut ja leipomon leivät myydään lähikauppoihin. Lisäksi Rotvollin omassa myymälässä myydään tilan tuotteita.

Yhteisön jäsenten lisäksi tilalla työskentelevät Inn på Tunet päivätoiminta-asiakkaat (kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia, työttömiä, joilla vaikeuksia työhön paluussa ym. erityistuen tarpeessa olevia). Yhteensä asiakkaita on tällä hetkellä 24, joista 10 asuu yhteisössä ja 10 on Inn på Tunet – järjestelmän piirissä.

Meneillään on myös koulutuskokeilu yhden asiakkaan kanssa, jossa tavoitteena on suorittaa käsityöalan tutkinto käytännönläheistä työskentelytapaa painottaen.

Asiakkaiden ohjaajina toimii noin 18 hlö. Osa on vapaaehtoisia tai opiskelijoita, myös ulkomailta.

Tila saa korvausta Trondheimin kaupungilta 712NOK/asiakas/pv (hinta sisältää lounaan ja välipalat, kuljetuksen asiakkaat järjestävät itse). Sopimuksen mukaan tila saa korvausta vähintään 8 asiakkaasta/pv, maksimi on 12 asiakasta/pv. Sopimuksen kesto on 2v.+1v.+1v.

Tilan vieressä toimii myös Steiner koulu. Oppilaat tulevat joka aamu yhdeksi tunniksi hoitamaan eläimiä tai tekemään muita maatilan töitä.

Anne Langelandin mukaan tulevaisuus on epävarmaa, koska sopimukset ovat lyhyitä. Toivotaan, että sopimuksille saadaan jatkoa, sillä työpajat ovat toimivia ja yhteisö monelle asiakkaalle tärkeä (joillekin ainoa sosiaalinen kohtaamispaikka).

Tällä hetkellä ei suuria suunnitelmia jatkon suhteen, mutta pieniä parannustoimenpiteitä tullaan tekemään.

Trondheimin alueella Inn på Tunet – farmeille järjestetään säännöllisiä kokoontumisia ja retkiä toisille tiloille vertaistuen ja yhteistyön lisäämiseksi.

Camphill Rotvollissa on monia työpajoja sekä myymälä

Yhteisön jäseniä asuu näissä värikkäissä puutaloissa tilan läheisyydessä

Engelsåsen gård/ Linda ja Matthew Wolfe

Tilalla työskentelevät Linda ja Matthew Wolfe, jotka ovat kehittäneet toimintaansa 10 vuoden ajan. Paikka on Lindan kotitila, mutta he ovat asuneet myös Yhdysvalloissa, mistä Matthew on kotoisin. Linda on koulutukseltaan toimintaterapeutti mielenterveyssektorilta, Matthew on fysioterapeutti. Lisäksi heillä on osa-aikainen työntekijä 80 % työpanoksella.

Yhteistyökumppaneita ovat Trondheimin kaupunki, Innosvasjon Norge, HIST (health education school Trondheimissa), NAV, Maatalousjärjestö, Lastensuojelupalvelu ja työvoimatoimisto.

Aluksi oli vaikea verkostoitua ja löytää kumppaneita. Käänteentekevä heidän toiminnalleen oli viikonloppukurssina järjestetty yrittäjäkoulutus, jossa tehtiin liiketoimintasuunnitelma omalle yritykselle. Innosvasjon Norge rohkaisee ja auttaa aloittelevia yrittäjiä rahoitusten ja avustusten hakemisessa sekä liiketoimintasuunnitelman teossa.

Engelsåsenin asiakkaita ovat mm. päivätoiminnassa käyvät mielenterveyskuntoutujat sekä akuuttien tilanteiden ja viikonloppuhoitoa tarvitsevat lastensuojelusiukkaat. Lisäksi tilalla kokoontuvat säännöllisesti monet järjestöt mm. naisten taideyhdistys ja paikallinen maataloustuottajain yhdistys. Tilauksesta järjestetään myös muita yritystapahtumia ja – kokouksia.

Engelsåsenin toiminta-ajatuksena on yhteisöllisyys ja voimaantuminen. Tavoitteena on luoda merkityksellinen päivä asiakkaiden kanssa. Merkityksellinen päivä rakentuu keskustelusta ja kuuntelusta (annetaan aikaa), päätöksenteosta, vaihtelusta, fyysisestä aktiivisuudesta (erityisesti psyykepotilailla), kokemuksellisuudesta (luontoympäristön tarjoamat aistikokemukset) ja ilosta.

Toimintaa on maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin klo 9.00–15.00 6-12 asiakkaalle kerrallaan. Asiakkaat tulevat omilla kyydeillä, yleensä bussilla. Lounas, joka kuuluu hintaan, valmistetaan ja syödään yhdessä. Päivän aikana tehdään erilaisia maataloustöitä, puutöitä, siivotaan ja ulkoillaan. Tilalla on neljä hevosta, kaneja ja kissa sekä kesäisin myös lampaita. Tilalla halutaan panostaa fyysiseen toimintaan, koska se parantaa yleiskuntoa, tasapainoa ja vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ihmisen hyvinvointiin. Viikoittain käydään luontoretkillä, yhdessä oleminen tärkeintä.

Työttömyys, työkyvyttömyys ja vaikeus palata työelämään ovat tilan väen mielestä suuri ongelma Norjassa. Työvoimatoimistosta tulee joskus työtoimintaan asiakkaita, mutta heistä tila ei saa korvausta. Lastensuojelupalvelun kanssa sopimus on 2v.+1v.+1v. Kaupunki voi irtisanoa sopimuksen, mutta tila ei. Päivätoiminnan hinta on 500-1200NOK/asiakas/pv ja se maksetaan vähintään 6 asiakkaasta (vaikka kaikki eivät tulisi paikalle) ja maksimissaan 12 asiakkaasta /pv. Palautekeskusteluja asiakkaiden/ostajien kanssa käydään säännöllisesti. Jokaisella asiakkaalla on joustavat ja yksilölliset tavoitteet kuntoutumisensa suhteen.

Ostajataho painottaa palvelun hankinnassa laatua, ympäristönäkökohtia ja hintaa. Tarjousten kirjoittaminen on haasteellista; on osattava hinnoitella palvelut oikein ja markkinoida itseään (vastattava kysymykseen; miksi valita juuri meidän tila?)

Haasteita:

- kustannus- ja toiminnan tason määrittäminen
- asiakkaiden määrä/ työntekijöiden määrä
- saada asiakasmäärä täyteen
- monitaiturina oleminen, yrittäjätaidot
- koulutustarpeet
- kansainvälinen yhteistyö
- markkinointi
- yhteistyö muiden yrittäjien kanssa – toisaalta myös kilpailua
- asiakkaiden erilaisuus ja tarpeet vaihtelevat suuresti- jotkut tarvitsevat tukihenkilön mukana oloa koko ajan, jotkut ovat omatoimisempia

Upealla näköalapaikalla sijaitseva laavu on rakennettu asiakkaiden kanssa yhdessä ja sinne tehdään retkiä usein

Tilan tuliaislahjaksi saama kolmivärinen Lobelia-ampelli symboloi kolmen maan yhteistyöprojektia ja tulevaa kesää

Haugenin gård/ Fritz Arne Haugen

Haugen gårdin omistaja Fritz Haugen on kouluttautunut maatalouden lisäksi opettajaksi ja erityisopettajaksi. Tällä hetkellä tilan tuotoista osa tulee lihantuotannosta (Charolais-karja), osa koulusta. Koulukäyttöön remontoitu navetan keski- ja yläkerros toimivat myös tapahtumien (juhlat, kokoukset ym.) pitopaikkana.

Fritz halusi hyödyntää monipuolista osaamistaan perustamalla maatilalleen erityisluokan ja tarjosi ideaansa kolmelle lähialueen koululle, joista yksi halusi lähteä kokeiluun mukaan. Erityisluokka tarjoaa apua 13–16 vuotiaille lapsille, joilla on motivaatio-ongelmia koulussa, oppimisvaikeuksia, ADHD-diagnosi tai muita erityistarpeita. Useimmat oppilaista ovat turhautuneita, eivätkä halua opiskella. Osalla on ongelmia kotona, opiskelussa, itsetunnon kanssa tai sosiaalisissa suhteissa. Fritz haluaa ”opettaa lapsille elämää toisella tavalla” ja tähän tarvitaan saumatonta yhteistyötä oppilaan, kodin ja koulun kanssa.

Oppilaat käyvät tavallista koulua, mutta ovat maatilan erityisluokassa 1-2 pv viikossa. Yhteensä oppilaita on 23, joista 5-6 on kerrallaan paikalla. Opettajia on aina kaksi (isännän lisäksi toinen), jotka ovat koulun palkkalistoilla. Tilalle maksetaan vuokraa opetustiloista. Aikaisemmin sopimukset olivat lyhyitä, mutta tällä hetkellä on 10 v. sopimus.

Oppilaat opiskelevat esim. matematiikkaa käytännön töiden yhteydessä (punnitaan ja lasketaan vasikoita, rehuja jne.). Eläimiä hoidetaan ja välillä levähdetään töiden lomassa. Päivän aikana on myös sisäopiskelua ja taide-aineita. Musiikki, itsensä ilmaisu ja käsillä tekeminen ovat tärkeitä. Pojat olivat kiinnostuneita tekniikasta, joten isäntä osti vanhan traktorin. Yhdessä purettiin moottori ja nyt on vuorossa sen kokoaminen. He korjaavat myös polkupyöriä ja tekevät viikoittain retkiä pyöräillen tai kävellen. Liikuntaa ja fyysisistä tekemistä halutaan korostaa.

Opetuksessa painotetaan myös hyvän tekemistä muille. Sitä kautta luodaan yhteisöllisyyttä ja nuoret saavat yhteisön hyväksynnän (polttopuiden pilkkominen vanhuksille, ympäristöhoitotyöt, retkipäivät alakoulun luokalle jne.). Monelle ehkä häirikön leiman saaneelle nuorelle on merkityksellistä kokea olevansa hyödyksi ja saada olla avuksi muille.

Tilan isäntä on oppilaille ”farmari”, maanviljelijä, ei opettaja. Tämä siksi, että oppilailta saattaa olla negatiivinen suhtautuminen opettajiin, maanviljelijää kunnioitetaan paremmin. Fritz on erittäin innostunut työstään ja paras palaute on hänen mielestään se, kun vanhat oppilaat tulevat yhä moikkaamaan ja kertomaan, miten ovat päässeet elämässä eteenpäin.

Haugen Gårdin oppilaiden ja opettajien yhdessä valitsemat 100 positiivisinta sanaa

Koulussa opetellaan asioita yhdessä tekemällä ja kokemalla

Skjetlein gront kompetansesenter (Green resource center)

Päivän loppuksi vierailimme maatalousneuvontakeskuksessa, jossa toimistoaan pitävät eri maatalousalan järjestöt ja toimijat. Keskukseen tarjotaan mm. maidon- ja lihantuotanto-, viljely- ja puutarhaneuvontaa, lakimiehen palveluja, edun valvontaa sekä kurssitoimintaa. Arve Lian on keskuksen johtaja ja Erik Brenna vastaa mm. kurssitoiminnan järjestelyistä.

Green Care-yrittäjäkoulutusta on järjestetty aikaisempina vuosina, mutta tällä hetkellä osittain resurssipulan vuoksi kursseja ei ole käynnissä. Tarvetta olisi uusien yrittäjien houkuttelemiseksi alalle.

Yrittäjäkurssi koostui kolmesta tapaamiskerrasta (2pv /kerta). Myös ostajatahon edustajia saivat tulla koulutukseen mukaan. Kurssilla painotettiin yrittäjäosaamista. Aiheina olivat mm. neuvottelutaidot ostajien kanssa, laskelmien teko, hinnoittelu, markkinointi ja kilpailu. Tärkeä oli myös verkostoitua muiden yrittäjien kanssa. Jokainen osallistuja teki liiketoimintasuunnitelman omalle yritystoiminnalleen. Vastaavanlainen koulutusmalli on käytössä tällä hetkellä Ruotsissa Grön Arena-projektissa.

Laatujärjestelmä on perustettu Green Care- toiminnalle muutama vuosi sitten (Inn på TUNET) ja yrittäjille on järjestetty koulutuksia painottuen laatu- ja turvallisuusasioihin.

Valtakunnallisesti eri alueiden Fylkesmannen eli valtion paikallisviranomaisen on vastuussa ylläpitää ja kehittää Inn På TUNET- yrittäjien/- toimijoiden verkostoa sekä laatujärjestelmää.

Samassa pihapiirissä keskuksen kanssa toimii Skjetlein videregående koulu, joka tarjoaa toisen asteen opetusta maatalousalalla. Opiskelijat voivat koulutuksen jälkeen työllistyä tai hakea jatko-opintoihin. Koululla vierailee säännöllisesti erilaisia ryhmiä (päivähoitolapset, koululaiset, vanhuksset) tutustumassa eläimiin ja maatalouteen. Lukiossa opiskelevat voivat valita kurssin ”social farming”.

Kompetansesenterissä maatalouteen ja maaseutuun liittyvät palvelut löytyvät saman katon alta

Torstai 8.5.2014

Saimme vieraaksi edustajan maataloustuottajien edunvalvontajärjestöstä. Hänen mukaansa tiedotusta Green Care-toiminnasta tarvitaan yhä paljon. Myös uusia Inn På Tunet –yrittäjiä kaivataan lisää. Sosiaali- ja terveysalan sektorin sekä maatalousalan yhteistyö toiminnan kehittämiseksi ja lisäämiseksi on tärkeää. Eri tahojen pitää tuntea toistensa toimintaympäristö, vaatimukset, tavoitteet ja toiveet. Norjassa erityisesti kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat ja dementiaa sairastavat vanhuksat ovat Green Care-palveluille potentiaalisia kohderyhmiä.

Kokoonnuimme pienemmällä porukalla suunnittelemaan hankkeen toiminnan jatkoa ja mitä yhteisiä intressejä lähdetäisiin kehittämään. Saimme luotua yhdessä kaikille yhteisiä tavoitteita ja toiminnan kehittämisen painopisteitä. Mukana olivat Erik Brenna, Arve Lian, Helena Zimmer, Christer Yrjas, Tarmo Vuorenmaa, Sinikka Koivumäki, Kaisa-Leena Ahlroth ja Tiina Paavola.

Kuortaneella valtakunnallisten Green Care-päivien (17.–18.9.2014) yhteydessä järjestetään Nordic Green Care-hankkeen Suomen vastavierailu. Green Care-tapahtuman ensimmäinen päivä on kansainvälinen ja puhujat siihen pyydetään Ruotsista ja Norjasta Nordic Green Care-hankkeen kautta. Tällä tavoin saamme yhdistettyä kaksi eri tapahtumaa.

